

19. Психологический словарь. Под ред. А. В. Петровского, М.Г. Ярошевского. – М., 1990. – 607 с.
20. Психология бессознательного. Три очерка по теории сексуальности/ Пер. с нем. - М.: "Просвещение", 1990. – 533 с.
21. Райх В. Анализ характера: Пер. с англ. Е. Поле. — М: Апрель Пресс, Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2000. — 528 с.
22. Ранк О. Миф о рождении героя // Между Эдипом и Озирисом: Становление психоаналитической концепции мифа. М. 1998. – 245 с.
23. Сигал Х., Белл Д. Теория нарциссизма в работах Фрейда и Кляйн// Журнал практической психологии и психоанализа. 2008. №4.
24. Ференци Ш. "Тело и подсознание. Снятие запретов с сексуальности". Под ред. П. С. Гуревича/ Пер. с нем. Д.Г. Копелянский, Л. Сувойчик. М.: Nota Bene, 2003. - 258 с.
25. Феррис П. Зигмунд Фрейд. — Минск: Попурри, 2001. – 432 с.
26. Фрейд З. О нарциссизме// Фрейд З. Я и Оно, Труды разных лет. Тбилиси: Мерани, 1991. Т.2. – С. 107-133.
27. Фрейд З. Психология сексуальности. – Изд-во Тарсевич С., «Прамеб» Минск, 1993. – 275 с.
28. Фрейд З. Психология сексуальности. – Изд-во Тарсевич С., «Прамеб» Минск, 1993. – 272 с.
29. Фрейд З. Тотем и табу. Психология первобытной культуры и религии. - СПб., 1997. – 222 с.
30. Фромм Е. Миссия Зигмунда Фрейда. – М., 1996. – 141 с.
31. Фромм Е. «Душа человека» М., 1992. – 246 с.
32. Шварц-Салант Н. Нарциссизм и трансформация личности: психология нарциссических расстройств. М.: Независимая фирма «Класс», 2007. – 296 с.
33. Юнг К. Г. Архетип і символ. – М.: Ренесанс, 1991. – 304 с.
34. Юнг К.Г. Психология бессознательного. – М.: «Наука», 1989. – 320 с.
35. Яценко Т.С. Психологічні основи групової психокорекції. Навчальний посібник. – К.: Либідь, 1996. – 264 с.
36. Abraham K. A particular form of neurotic resistance against the psychoanalytic method, in Selected Papers on Psychoanalysis. New York: Brunner/ Mazel, 1979. – P. 303-311.

Резюме: Стаття присвячена дослідженню проблеми нарцисизму у глибинно-психологічному аспекті. Розкрито основні положення фрейдівського підходу до даної проблеми та аналіз сучасних психоаналітичних досліджень нарцисизму. **Ключові слова:** «Я», лібідо, нарцисизм, партеногенетичний комплекс.

Резюме: В статье представлены исследования проблемы нарциссизма в глубинно-психоаналитическом аспекте. Представлены основные положения фрейдовского подхода к данной проблеме и анализ современных психоаналитических исследований нарциссизма. **Ключевые слова:** «Я», либидо, нарциссизм, партеногенетический комплекс.

© 2012

Т. В. Богдан (м.Черкаси)

ДІАГНОСТИКА І КОРЕКЦІЯ В РІЗНИХ ТЕОРЕТИЧНИХ ПІДХОДАХ

Постановка проблеми. Згідно специфіки різних теоретичних підходів у психології, поняття діагностики та корекції набувають в кожному з них особливого розуміння, причому особливості застосування діагностики та корекції в кожному підході узгоджується з метою психологічної допомоги та баченням витоків порушень у психіці суб'єкта.

Тема статті потребує розкриття взаємозв'язку діагностики та корекції. У розрізі цього питання в поле зору потрапляє розмежування цих понять в баченні представників різних шкіл та напрямів психології. Відмінним є й бачення задач діагностики та корекції різними дослідниками. Зокрема, психоаналітична діагностика у З. Фрейда спрямована на виявлення детермінант неадаптивної поведінки, а корекція в психодинамічному ракурсі бачить за мету їх подолання через усвідомлення. Для К. Юнга головна задача діагностики полягає у з'ясуванні перешкод індивідуалізації, завдання корекції – подолання цих перешкод. Згідно з дослідженнями С. Грофа відкоригована особистість здатна вивільнити й використати глибинний потенціал психіки задля особистісного росту, що неможливо без прояснення «заборонених» бажань та особливостей проживання перинатального періоду.

Мета статті: дослідити особливості діагностики і корекції в різних психологічних парадигмах, виявити відмінності у трактуванні цих понять представниками різних теоретичних підходів.

Виклад основного матеріалу. Розкриття питання потребує чіткого розуміння понять «діагностика» і «корекція». У більшості словників психодіагностика розглядається як вимірювання індивідуальних психологічних рис особистості; галузь психології, яка розробляє методи виявлення особистісних рис. Її формування як

самостійного напрямку досліджень відбулось завдяки працям Ф. Гальтона, Г. Еббінгауза, Дж. Кеттела (див.: [3]). У вітчизняній психології радянського періоду проблемою психодіагностики займались В. М. Блейхер, Л. С. Виготський, К. М. Гуревич, А. Є. Личко (див.: [9]). Одне з головних завдань психодіагностики дослідники вбачали у подоланні розриву між теорією та практикою. Результати подібних тестових методик розглядалися здебільшого як вирішальні, абсолютні.

Психологічну корекцію визначають як спрямований психологічний вплив на певні структури психіки з метою забезпечення повноцінного розвитку та функціонування індивіда; у спеціальній педагогіці – це «виправлення (часткове чи повне) вад психічного або фізичного розвитку в дітей, порушення тієї чи іншої психічної функції у дорослих» [8, с. 246]. У загальних рисах психокорекцію визначають як «систему заходів, спрямованих на виправлення психологічних вад та поведінки людини за допомогою спеціальних засобів психологічного впливу» [7, с. 7].

Досліджуючи сутність діагностики та корекції в загальному контексті відомих нині психологічних підходів, Е. Шостром і Л. Браммер [13] поділяють діагностований матеріал на дві категорії: 1) одержаний із зовнішніх джерел (тестів й проєктивних методик) і представлений суб'єкту у вигляді статистичних побудов, результатів проведення проєктивних технік; 2) пов'язаний з інтрапсихічними даними, виявленими в ході діалогічної взаємодії психолога і суб'єкта. У межах теми особливого значення набуває друга з цих категорій, оскільки завдяки такому підходу уможлиблюється розкриття індивідуального змісту психіки суб'єкта й формується мотивація для подальшої психокорекційної роботи.

Огляд літератури показує, що діагностика та корекція розглядаються в таких підходах: аналітичній психології К. Юнга, індивідуальній психології А. Адлера, онтопсихології А. Менегетті, трансакційному аналізу Е. Берна, гештальтпсихології Ф. Перлза, психодрамі Дж. Морено, трансперсональній психології С. Грофа, символдрамі Х. Льюїсера. У символдрамі, онтопсихології і трансперсональній психології діагностика здійснюється як інтерпретація, що спирається на конкретні значення символів. Індивідуальна психологія та гештальтпсихологія ставлять акцент на здатності суб'єкта до самодіагностики на основі його власного матеріалу, що сприяє психокорекції. У класичній психодрамі превалує дія, яка дає матеріал для діагностики, а корекція відбувається завдяки безпосередньому переживанню почуттів.

Для нас представляє інтерес специфіка діагностики в школі аналітичної психології К. Юнга (див. [2]) з точки зору таких аспектів: діалогічність; урахування всіх вербальних і невербальних виявів; намагання отримати з кожного образу максимум інформації; застосування варіативності технік; урахування архетипного значення символів; партнерська позиція аналітика і пацієнта та ін. За К. Юнгом, діагностика передбачає три рівні: минуле – генетичний компонент «несвідомого комплексу»; теперішнє – його наслідки (вияви в актуальних стосунках); майбутнє – потенційні можливості для вирішення ситуації і розвитку, що мають бути усвідомлені. Останнє може бути віднесено до цілей корекції і представляється важливим для нашого дослідження, оскільки свідчить, що психіка суб'єкта має потенційну здатність до відбору й синтезу діагностично важливої інформації.

А. Адлер наголошував не на причинах непродуктивної поведінки суб'єкта, а на тому, яка саме мета спонукає його до повторення такої поведінки. Основний наголос у гуманістично спрямованій корекційній роботі робиться на проблемах, для розв'язання яких важливо враховувати відразу три моменти: минулий досвід суб'єкта, реальну ситуацію, напрямки подальшого руху. Акцент у роботі ставиться на цілі, а не на причині виникнення проблеми. Діагностування виявів неадаптивної поведінки суб'єкта вчений називає дзеркалом, «яке психотерапевт тримає перед пацієнтом, щоб той міг бачити, як... виявляється помилковість його життєвого стилю» (цит. за: [10, с. 218]). Автор підкреслював необхідність індивідуального трактування символів, що зумовлені виявами «життєвого стилю», і розглядав їх крізь призму теорії компенсації, вважаючи, що символізація маскує стиль життя людини. Отже, у своєму розумінні цілей діагностики А. Адлер, на відміну від З. Фрейда і К. Юнга, не ставив за мету дістатися до витоків психічних явищ. Дослідник прагнув підвести суб'єкта до самодіагностики, власного бачення причин помилковості «життєвого стилю», що й приводило до позитивних змін.

Основоположник трансакційного аналізу (ТА) Е. Берн [1] визнавав психоаналітичну концепцію, згідно якої внутрішньопсихічні проблеми суб'єкта походять з драматичного досвіду ранніх дитячих стосунків і не можуть бути розв'язаними без їх повторного «оживлення» й усвідомлення. Завдання психолога – виявити «несвідомий план життя» чи «сценарій» особи, який керує її діями, спричиняючи повторення моделей поведінки та ставлення до оточення. Діагностування особливостей життєвого «сценарію» відбувається за рахунок процедури опитування, специфікації (фіксації психологом важливої інформації); конфронтації. Корекція включає в себе пояснення; ілюстрацію (порівняння); підтвердження (зворотний зв'язок). Після інтерпретації (роз'яснення і пропонування варіантів подальшого руху) відбувається стадія кристалізації (перевірки, закріплення). Отже, діагностика та корекція в ТА асимілює ретроспективний (минуле) і проспективний (майбутнє) аспекти і є багаторівневим й поступовим процесом.

Гуманістичний підхід К. Роджерса [11] має за основу переконання, що людина наділена здатністю самостійно розширювати поле власної свідомості і спроможна повністю реалізувати свій потенціал. Діагностична

мета полягає у виявленні стереотипів поведінки, проясненні об'єктних відношень (стосунків зі значимими людьми дитинства), з'ясуванні причин страхів і тривоги суб'єкта з ціллю зміни ставлення до факторів, які травмують психіку. Мета корекції, згідно К. Роджерсу, передбачає допомогу суб'єктові у посиленні самоповаги і відповідності «Я – реального» його особистому досвіду і глибинним психологічним переживанням. Вагому роль у цьому відіграє аналіз матеріалу, що визначалася К. Роджерсом як «прагнення змінити суб'єктивне ставлення засобом тлумачення мотивів і специфічних стереотипів поведінки» [11, с. 25]. Цінним для нас є індивідуальний підхід до діагностики, яка має ґрунтуватись на актуальному матеріалі в ситуації «тут і тепер». Важливе також створення позитивної атмосфери як головного цілющого фактора, що сприяє корекції.

Концепція онтопсихології А. Менегетті [4] виходить із припущення, що під впливом процесу соціалізації у суб'єкта виникає «монітор відхилення», тобто певні викривлення, що зумовлюють запрограмованість поведінки і ведуть до дезадаптації. Автор констатує, що «монітор відхилення» породжується системою психологічних захистів і що за змістом він є індивідуальним у кожної особи. Автор наголошує, що для адекватної діагностики важливим є дешифрування змісту несвідомого. У його розумінні інтерпретації символів спираються на певні усталені значення, представлені у словнику образів сновидінь, аналіз яких є базовим в онтопсихології. При цьому автор удається до загальних, стандартизованих інтерпретацій матеріалу. Таким чином, попри те, що сам автор наполягає на цілісному розумінні людини, психокорекційна робота у онтопсихологічній парадигмі не зосереджена на встановленні зв'язків між свідомим і несвідомим, що б сприяло пізнанню психіки в її неповторності.

С. Гроф (див. [2]) вказує, що структура несвідомого включає в себе перинатальний (історію народження) і трансперсональний (визначається всією історією та культурою) рівні. У такому випадку корекція у трансперсональній психології ґрунтується на можливості вивільнення і використання глибинних потенціалів психіки з метою особистісного росту за рахунок реалізації «заборонених» бажань та подолання негативних наслідків перинатального періоду. Психокорекція передбачає зміну стану свідомості суб'єкта та повторне переживання ним травматичних моментів перинатального періоду. Цьому етапу передують діагностика проблеми та специфіки прояву деструктивних поведінкових патернів, що проходить у вигляді інтерв'ю. Основним механізмом психокорекційного впливу за С. Грофом, є усвідомлення, що означає відкриття суб'єктові сутності і сенсу його покликання.

Метод символдрами (Х. Льюїнер, Я. Л. Обухов (див.: [6]), що базується на основних положеннях психоаналізу та теорії архетипів К. Юнга, передбачає діагностичну роботу з образами з метою «зробити наочними несвідомі бажання людини, її фантазії, конфлікти і механізми захисту», що досягається через «використання уявлення образів за чітко розробленою схемою» (див. [там само, с. 4 – 5]). Корекційний ефект досягається за рахунок переорієнтації психологом уявлених суб'єктом символів на позитивні. Х. Льюїнер та Я. Л. Обухов вказують на багатозначність символіки, проте спираються на усталені значення символів. Отже, символдрама передбачає шаблонність у тлумаченні образів, що призводить до нівелювання цінності пізнання феномену психіки в поточній ситуації «тут і тепер».

У позитивній психотерапії (Н. Пезешкіан (див. [12]) погляд на психокорекцію відрізняється від традиційного (виправлення психологічних вад та поведінки людини). Згадані підходи розуміють корекцію як переорієнтацію на позитив. Зокрема, Н. Пезешкіан вбачає психокорекцію у штучному переформулюванні негативних проблем на позитивні. Однак, важливим для нас є бачення дослідником особливостей діагностики, яка проводиться у вигляді запитань та відповідей й передбачає урахування індивідуальності суб'єкта. Водночас позитивна переорієнтація може підкріплювати ідеалізацію «Я» суб'єкта, що заважає його поверненню до реальності, яку він викривляє.

У групах А. Адлера та У. Байона (див.: [12]) діагностика зосереджена на відслідковуванні індивідуального контексту поведінки та символіки в матеріалі члена групи. При цьому психокорекційна робота передбачала спеціально створені умови турботи й підтримки. Автори зазначали, що саме така форма роботи сприяє найбільш повному аналізу та пропрацюванню ранніх об'єктних відношень суб'єкта в контексті актуальної взаємодії. Подібної позиції дотримувався Дж. Корі: «... поки інші члени групи переживають катарсис і працюють з болем, пов'язаним з інцестом, член групи, який має схожий витіснений досвід, може бути емоційно залученим, і несвідомий матеріал переходить до рівня усвідомлення» (цит. за: [12, с. 99]). Прихильники групового аналізу А. Вольф і Е. Шварц, які відводили групі роль первинної моделі сім'ї, вказували на необхідність навчити кожного з учасників групи розуміти психологічний сенс власних переживань і сутність своїх взаємин з іншими. Так він може стати «психотерапевтом для самого себе й для інших членів групи» (цит. за: [там само, С. 83 – 84]). Д. Кеннард, Дж. Робертс, Д. Уінтер, З. Фулкс (див.: [там само]) відзначають провідну роль прояснення (діагностування) особливостей актуальних стосунків учасників групи для отримання психокорекційного ефекту. З. Фулкс наголошує на головній функції керівника як «диригента» групи – виявленні й поясненні «невидимої» для групи інформації з точки зору її змісту, форми та каузальних зв'язків відповідно до цілісної ситуації у групі.

У гештальт-групах (див.: [12], метою яких є допомога особі в задоволенні нереалізованих потреб дитинства в ситуації «тут і тепер», заохочується самодіагностика неконструктивних проявів власної поведінки

учасниками групи. Психокорекційний вплив передбачає допомогу людині у прийнятті особистої відповідальності за свої дії і думки.

Тема нашого дослідження потребує розгляду трактування психодіагностики та психокорекції у класичній психодрамі Я. Л. Морено [5]. Психодрама спрямована на переживання суб'єктом ситуації минулого (травмивного) досвіду засобом її театралізації. Дослідники зазвичай не виділяють у психодрамі діагностику як окремий етап роботи. Окремі дослідники пропонують розуміти психодіагностику та психокорекцію в психодрамі як дві форми роботи, які можуть давати матеріал для подальшого дослідження – «мову дій» і вербалізацію. Психодрама допомагає забезпечити психокорекційний ефект за рахунок використання великої кількості впливів – міжособистісних (співвідчуття учасниками групи один одного), емоційних (катарсис), когнітивних (інсайт-в-дії), фантазійних («неначе б то»), поведінкових (відігравання-в-дії). Кінцеві результати таких впливів передбачають послаблення напруги, встановлення гомеостазу (рівноваги), почуття оволодіння майстерністю жити, що посилює адаптивність суб'єкта.

У вітчизняній психологічній науці радянського періоду розвитку (діяльнісний підхід), психіка розглядалася винятково у її свідомому баченні, без урахування глибинних аспектів, пов'язаних із несвідомим. Вчені (Б. Г. Ананьєв, О. Г. Асмолов, Д. Б. Ельконін, Л. Б. Виготський, О. М. Леонт'єв, В. М. М'ясищев, С. Л. Рубінштейн та інші (див. [9]) акцентували на домінуючій ролі свідомого, відтак мотиви людської поведінки розумілися спрощено. Психологічні дослідження були спрямовані на класифікацію і типологізацію поведінкових явищ (типи темпераменту, характеру тощо), а не на розкриття внутрішньої динаміки психіки. За таких умов психодіагностика надавала пріоритет класичному лабораторному експерименту й здійснювалася у формалізовано-тестовому ключі. Методи корекції поведінки виявлялися малоспроможними, оскільки не передбачали виявлення складної системи внутрішніх детермінант активності суб'єкта й були відірвані від діагностики.

До взаємозв'язків свідомої і несвідомої сфер психіки наблизилась грузинська наукова школа (Д. М. Узнадзе, Ф. В. Бассін та ін. (див. [9])). Науковці наголосили на важливості розуміння механізмів витіснення, психічного захисту, регуляції поведінки дією «сили Я» для результативності психодіагностики та психокорекції. Однак їх дослідження не мали системного, завершеного характеру через відсутність належного науково-практичного та методологічного підґрунтя.

Ця стаття спирається на психодинамічну теорію, яку розвиває академік НАПН України Т. С. Яценко [14; 15]. Психодинамічна теорія ґрунтується на феноменологічному підході до пізнання психіки, яка розглядається цілісно, в єдності свідомої і несвідомої сфер; передбачає контекстний (опосередкований) характер пізнання психіки в системній упорядкованості, з урахуванням її закономірностей та зорієнтованістю на виявлення її внутрішніх механізмів. Адекватне пізнання несвідомих тенденцій психіки передбачає процесуальність діагностики, яка симультанно зливається з психокорекцією. Відповідно до групової динаміки, на початковій стадії роботи групи АСПН провідною є психодіагностика, в єдності з психокорекцією, яка має тенденцію до посилення вираженості відповідно до динаміки розвитку групи АСПН. Специфіка процесуальної діагностики передбачає відсутність алгоритмів роботи: приховані змісти психіки виявляються в безпосередньому живому процесі, який має діалогічну сутність. У центрі уваги знаходиться людина з її індивідуально неповторною психічною організацією. Дослідники психодинамічної теорії наголошують, що діагностико-корекційна робота за методом АСПН дозволяє надати індивідуально-неповторну допомогу кожному учаснику групи в усвідомленні особливостей семантики власної поведінки, пов'язаних з внутрішньою суперечливістю психіки.

Висновки та перспективи дослідження. Як засвідчує аналіз розуміння діагностики і корекції в різних напрямках психології, окремі науковці нівелюють роль діалогічної взаємодії і зворотного зв'язку, необхідного для отримання поведінкового матеріалу, що сприяє точності діагностики та ефективності корекційного впливу (Х. Льюїнер, Я. Л. Обухов та інші); недостатньою мірою враховується аналіз психологічного матеріалу (Дж. Морено, Н. Пезешкіан); із поля зору випадає питання діагностичної точності одержаної інформації (А. Адлер, Ф. Перлз). Діагностика нерідко ґрунтується на певних стандартизованих значеннях (А. Менегетті, С. Гроф) або здійснюється без виявлення глибинних (інфантильних) джерел суперечливих психологічних явищ (Дж. Морено, К. Роджерс та інші). Як доводить аналіз наукових джерел, у вітчизняній психології радянського періоду (Б. Г. Ананьєв, Л. С. Виготський, О. М. Леонт'єв та інші) психокорекція та психодіагностика були роз'єднані в силу формалізованості процесу пізнання та неврахування особливостей несвідомої сфери. Поза увагою дослідників залишаються цілісне бачення психіки суб'єкта в єдності її свідомих і несвідомих виявів, пізнання її індивідуально неповторності.

Психодинамічний підхід полягає у цілісному баченні психіки людини в системних взаємозв'язках свідомих і несвідомих сфер та синтезі теоретичних парадигм, сформованих у процесі психологічної практики. Цілісне дослідження психіки передбачає врахування внутрішніх детермінант особистісних проблем. Результативність такого підходу спирається на теоретичну концепцію та процесуальну діагностику з низкою гіпотетичних припущень та їх багаторівневих уточнень й перевірок.

Перспективи досліджень убачаємо в подальшому вивченні можливостей діагностики та корекції суперечливих тенденцій психіки суб'єкта з точки зору можливостей їх нівелювання.

Література

1. Берн Э. Групповая психотерапия: Пер с англ. / Берн Э. – М.: Академический Проект, 2000. – 464 с.
2. Лейбин В. М. Словарь-справочник по психоанализу / Лейбин В. М. – СПб: Питер, 201. – 688 с.
3. Мадди Сальваторе Р. Теории личности: сравнительный анализ. / Магди С. Р. – СПб.: Издательство «Речь», 2002. – 539 с.
4. Менегетти А. Образ и бессознательное: Учебное пособие по интерпретации образов и сновидений / Менегетти А. [Пер. с итал.]. – М.: ННБФ «Онтология», 2002. – 224 с.
5. Морено Я. Психодрама – М.: Апрель-Пресс, ЭКСМО – Пресс, 2001. – 528 с.
6. Обухов Я. Л. Основы символдрамы. Вступ до основного ступеня : навч. посіб. / Яков Леонідович Обухов. – К. : Главник, 2007. – 112 с. – (Серія «Психологічний інструментарій»)
7. Осипова А. А. Общая психокоррекция: Учебное пособие для студентов вузов / Осипова А. А. – М.: ТЦ «Сфера», 2001. – 512 с.
8. Педагогічний український словник / За ред. С. Гончаренка – К.: Либідь, 1997. – 374 с.
9. Поливанова К. Н. Психология возрастных кризисов: Учеб. пособие для высш. пед. учеб. заведений / Поливанова К. Н. – М.: Издательский центр «Академия», 2000. – 184 с.
10. Психотерапия: учебник для вузов / Л. Ф. Бурлачук, А. С. Кочарян, М. Е. Жидко. – СПб. : Питер, 2003. – 472 с. – (Серия «Учебник нового века»).
11. Роджерс К. Взгляд на психотерапию. Становление человека / Роджерс К. – М.: Издательская группа «Прогресс», «Универс», 1994. – 480 с.
12. Старшенбаум Г. В. Психотерапия в группе / Геннадий Владимирович Старшенбаум. – М. : Изд-во Института психотерапии, 2005. – 320 с. – (Серия «Золотой фонд психотерапии»)
13. Шостром Э., Браммер Л. Терапевтическая психология. Основы консультирования и психотерапии / Э. Шостром, Л. Браммер : пер. с англ. В. Абабкова, В. Гаврилова. – СПб. : Сова; М.: Изд-во Эксмо, 2002. – 624 с.
14. Яценко Т. С. Новий підхід до пізнання психічного в його внутрішній динаміці / Яценко Т. С. // Актуальні проблеми сучасної української психології: Наукові записки Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України. – К., Нора-Друк, 2003. – Вип.23. – С. 419 – 433.
15. Яценко Т. С. Функціонально-структурний підхід до розуміння психіки у її внутрішній динаміці / Яценко Т. С. // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992 – 2002 / Збірник наукових праць до 10-річчя АПН України. Частина 1. – Харків: ОВС, 2002. – С. 452 – 468.

Резюме. Стаття розкриває взаємозв'язок діагностики та корекції в різних психологічних парадигмах і спрямована на прояснення відмінностей у трактуванні цих понять представниками різних теоретичних підходів. Дане дослідження спирається на психодинамічну теорію, яка передбачає контекстний характер пізнання психіки в системній упорядкованості і розглядає психодіагностику в єдності з психокорекцією. **Ключові слова:** психодіагностика, психокорекція, психодинамічна теорія, діалогічна взаємодія, несвідоме, минулий досвід, неадаптивна поведінка, особистісна проблема, система психологічних захистів, внутрішня суперечливість психіки.

Резюме. Статья раскрывает взаимосвязь диагностики и коррекции в различных психологических парадигмах и нацелена на прояснение отличий в понимании этих понятий представителями разных теоретических подходов. Данное исследование опирается на психодинамическую теорию, которая предусматривает контекстный характер познания психики в системной упорядоченности и рассматривает психодиагностику в единстве с психокоррекцией. **Ключевые слова:** психодиагностика, психокоррекция, психодинамическая теория, диалогическое взаимодействие, бессознательное, прошлый опыт, неадаптивное поведение, личностная проблема, система психологических защит, внутренняя противоречивость психики.

© 2012

Ю. В. Гопка, Я. В. Супруненко (м. Черкаси)

ДЕЗІНТЕГРАЦІЯ ТА ІНТЕГРАЦІЯ ПСИХІКИ

Актуальність роботи обумовлена тим, що сучасна вітчизняна психологічна наука прагне до все більш системного подання свого предмета. На перший план виходять теорії, що представляють психіку у всій її цілісності. А. В. Аверьянов, А. Г. Асмолов, Б. С. Братусь, В. В. Бродів, Ф. Е. Василюк, І. П. Волков, Е. В. Галажінській, А. А. Гостев, О. І. Даниленко, В. М. Келасьев, В. Е. Ключко, Д. А. Леонтьев, В. В. Майков, В. А.